surasti 85 žmonių palaidojimai, surinkta 280 radinių (iš kurių net 230 monetų). Pagal monetas (ankstyviausia – Žygimanto Augusto 2 denarų 1569 m. kalimo moneta, vėlyviausia – Jono Kazimiero šilingas, kaldintas 1666 m. Vilniuje) senkapis datuojamas XVI a. II puse – XVII a.

Vievininkai Old Cemetery

In the search for the boundaries of Vievininkai Old Cemetery (Elektrėnai Municipality), trenches were excavated to the S, N, and W of the areas excavated in 2015 (Fig. 1). In order to connect them, the central part of the old cemetery was also excavated. In 2016, a total of 304 m^2 were excavated, 63 burials unearthed, and over 210 artefacts collected.

The human remains had been interred in plank coffins (hand-forged nails having been found near almost every individual) in 20–70 cm deep pits. The individuals lay on their backs with their legs extended, their arms by their sides, and their heads mostly to the N (15°, 30°, 350°, 360°) or the S (190°, 200°) (Fig. 2–3, 5). 43% of the individuals had been buried without grave goods. Clothing elements were the most frequent grave goods while a ring (Fig. 6), a small knife, and a bead necklace (Fig. 4) were only rare finds. Coins were discovered significantly more frequently, a burial containing from 1 to 20. The earliest was a Sigismund III Vasa two penny coin minted in 1613, the latest a John II Casimir shilling minted in Vilnius in 1666.

Over the two years of the excavation, 444 m^2 were excavated (140 m^2 in 2015 and 304 m^2 in 2016), 85 human remains discovered, and 280 finds (230 of which were coins) collected. Based on the coins (the earliest from 1569, the latest from 1666 m.), the old cemetery dates to the second half of 16th–17th centuries.

Manvydas Vitkūnas

Paūdronių senkapis

2016 m. liepos mėnesį toliau tyrinėtas Paūdronių senkapis (UK 36748) (Šalčininkų r., Turgelių sen.). Senkapis yra Paūdronių kaimo R pakraštyje, 500 m į PV nuo Lietuvos Respublikos sienos su Baltarusijos Respublika. 2016 m. detaliųjų tyrimų metu tirta viena 60,9 m^2 ploto perkasa (8) (1 pav.). Rasti 4 kapai (39–42).

Paūdronių senkapis atrastas 2012 m. Tais pačiais metais jame ištirtos 3 perkasos (230 m^2), rasti 36 griautiniai kapai (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 212–219). 2013 m. tyrimai pratęsti, ištirtos 4 perkasos (41,54 m^2), rasti 2 kapai (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 189–191).

2016 m. surengtoje ekspedicijoje dirbo VU doktorantas Ričardas Dediala, savanoriai talkininkai (2 pav.) – suaugusieji ir moksleiviai iš Vilniaus bei Kauno. Dalis ekspedicijos dalyvių buvo iš Rusijos atvykę Maskvos Jurgio Baltrušaičio vidurinės mokyklos moksleiviai, vadovaujami pedagogės ir visuomenininkės Marijos Čepaitytės. Tyrimų vietoje taip pat lankėsi svečiai iš Tabariškių apylinkių ir kitų Lietuvos vietovių. Tyrimų metu aptiktų žmonių palaikų antropologinę analizę atliko Justina Kozakaitė (VU MF). Jai taip pat perduoti tiriant paimti grunto mėginiai parazitologiniams tyrimams.

Perkasa 8 buvo 20x3 m dydžio. Ji tirta greta 2012 m. tirtų perkasų 1 ir 2. Vieta perkasai 8 parinkta ardomoje senkapio dalyje, kur iki šiol savavališkai kasamas smėlis. Didžiausia duobė buvo 4 m skersmens ir iki 1,2 m gylio. Iš vietos gyventojų pasakojimų žinoma, kad šioje vietoje nuo seno buvo ariama, o tarybiniu laikotarpiu senkapio teritorijoje pradėta mechanizuotai kasti smėlį. Kapai aptikti 34–46 cm gylyje. Visi mirusieji galvūgaliu orientuoti V (260– 270°)





1 pav. Perkasos 8 vieta prieš tyrimus iš R. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 1. The site of trench 8 prior to its excavation, as seen from the E.

2 pav. Perkasos 8 tyrimai iš V. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 2. The excavation of trench 8, as seen from the W.

kryptimi. Nė viename kape neaptikta karsto pėdsakų.

Kape 39 (3 pav.) buvo palaidotas vyresnis nei 30 m. amžiaus nenustatytos lyties individas. Kapo duobės kontūras iš aplinkinės žemės beveik neišsiskyrė. Duobės ilgis buvo apie 1,8 m, plotis daugmaž 55–60 cm. Griaučiai 169 cm ilgio. Mirusysis buvo paguldytas ant nugaros. Kaukolė išlikusi ne visa (pusė sunaikinta ariant), išjudinta iš pirminės vietos. Atrodo, galva buvo pasukta į dešinę. Rankų kaulai išlikę labai fragmentiškai. Dešinė ranka, atrodo, buvo ištiesta, nežymiai palenkta į vidų, plaštaka galėjo būti padėta dubens srityje. Kairė ranka sulenkta stačiu kampu, plaštaka buvo padėta dešinėje krūtinės pusėje. Kojos ištiestos. Įkapių nerasta.



3 pav. Kapas 39. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 3. Burial 39.

Kape 40 (4 pav.) palaidotas vyresnis nei 30 m. amžiaus vyras. Kapo duobės kontūras iš aplinkinės žemės išsiskyrė labai nežymiai. Duobės buvo apie 1,7 m ilgio, maždaug 50 cm pločio. Griaučiai 165 cm ilgio. Mirusysis buvo paguldytas ant nugaros. Kaukolė sutrupėjusi. Mirusiojo galva buvo pasukta į dešinę. Rankos sulenktos buku kampu, sudėtos ant dubens. Dešinė ranka buvo padėta ant kairės rankos. Kojos ištiestos, dešinė koja nežymiai palenkta į vidų. Mirusiojo juosmens srityje, prie kairiojo šono, 4–5 cm į išorę nuo kairiojo dubenkaulio rastas geležinis įtveriamasis peilis (5 pav.). Jis buvo padėtas ašmenimis į viršų, smaigaliu orientuotas kojūgalio link. Virš dešiniojo dubenkaulio, po dešinės rankos dilbio kaulais



4 pav. Kapas 40. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 4. Burial 40.



5 pav. Įkapės iš kapo 40. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 5. The grave goods from burial 40.

rasta geležinė labai korodavusi į kelias dalis sutrupėjusi sagtis (5 pav.), o ant dešiniojo šlaunikaulio, šalia proksimalinio galo aptikti labai menki odinio kapšelio (?) likučiai (odos fragmentas, žalvarinis pusiau suskilęs karoliukas ir kniedė (5 pav.)). Karoliukas galėjo būti įdėtas į kapšelį arba naudotas kaip kapšelio papuošimas.

Kape 41 (6 pav.) palaidota vyresnė nei 30 m. amžiaus moteris. Kapo duobės kontūras iš aplinkinės žemės išsiskyrė itin menkai. Duobė buvo maždaug 60 cm pločio. Griaučių išlikusios dalies ilgis 169 cm (kojų kaulai žemiau šlaunikaulių neišlikę). Mirusioji buvo paguldyta ant nugaros, galva gulėjo tiesiai. Apatinis žandikaulis aptiktas neanatominėje padėtyje, virš dešiniojo raktikaulio. Rankos sulenktos buku kampu, sudėtos ant dubens. Dešinė ranka buvo padėta ant kairės rankos. Abipus kaukolės rasti du žalvariniai daugiakaroliai antsmilkiniai (7 pav.). Ant dešinės rankos bevardžio (?) piršto buvo užmautas žalvarinis žiedas pinta priekine dalimi (8 pav.). Dešinėje juosmens pusėje, į išorę nuo dešinės rankos stipinkaulio rastas lietas simbolinis raktas (8 pav.).

Kape 42 (9 pav.) palaidotas vyresnis nei 40 m. amžiaus nenustatytos lyties individas. Kapo duobės kontūras iš aplinkinės žemės neišsiskyrė. Kapas labai apardytas (šalia yra didelis perkasimas), daugelis skeleto kaulų neišliko. Griaučių išlikusios dalies ilgis 157 cm. Mirusysis buvo paguldytas ant nugaros. Kaukolė išlikusi nepilnai, išjudinta iš pirminės vietos. Atrodo, mirusiojo galva buvo pasukta į dešinę. Rankų kaulai neišlikę. Iš kojų kaulų išlikęs tik dešinysis blauzdikaulis. Kojos buvo ištiestos. Dešinėje kaukolės pusėje, po apatiniu žandikauliu rasta nedidelė žalvarinė grandelė ir menkas organikos (odos?) fragmentas.

Kapai datuojami XIV–XV a.

Visi kapai aptikti tik perkasos PV gale.



6 pav. Kapas 41. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 6. Burial 41.



7 pav. Kapo 41 kaukolė ir antsmilkiniai in situ. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 7. The burial 41 skull and temple ornaments in situ.



8 pav. Įkapės iš kapo 41. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 8. The grave goods from burial 41.



9 pav. Kapas 42. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 9. Burial 42.



10 pav. Atsitiktinės keramikos šukės. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 10. Potsherds that were isolated finds.

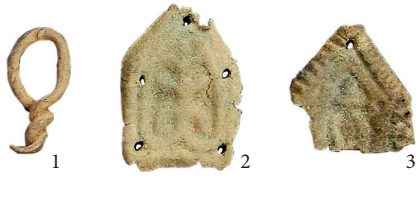

11 pav. Atsitiktiniai radiniai: 1 – spėjamo auskaro dalis; 2–3 – apgalvio plokštelės. M. Vitkūno nuotr.

Fig. 11. Isolated finds: 1 – the part of a conjectured earring; 2–3 – chaplet plates.

Didžiojoje perkasos dalyje daugelyje vietų fiksuoti ankstyvesni perkasimai. Čia aptikta tik pavienių žmonių kaulų iš suardytų kapų bei keletas pavienių radinių. Tai, kad žmonių kaulų bei radinių permaišytame, perkastame grunte buvo labai mažai, liudytų, jog palaikai kartu su įkapėmis galėjo būti išvežti mechanizuotai kasant gruntą. Vėliau užlyginant duobes, čia sustumtas ir humusingas gruntas iš gretimos teritorijos. Permaišytame (perkastame, perartame) grunte rasta nedaug atsitiktinių radinių. Daugiausia tai smulkios žiestos, apžiestos keramikos šukės (10 pav.). Tikėtina, kad daugelis rastų šukių gali būti susijusios su senkapiu, galbūt išskyrus nuo kitų šukių gerokai besiskiriantį vieną žiesto puodo pakraštėlį, kuris gali būti vėlyvesnis. Tarp atsitiktinių radinių taip pat buvo neaiškaus žalvarinio dirbinio (auskaro?) fragmentas ir dvi iš vario lydinio pagamintos apgalvių plokštelės (11 pav.). Radiniai (19 vienetų) perduoti TIM.

Paūdronys Old Cemetery

In July 2016, the investigation, begun in 2012–2013, of Paūdronys Old Cemetery (Šalčininkai District) continued with the excavation of 60.9 m² trench 8 (Figs. 1, 2), in which four burials were discovered at a depth of 34–46 cm. All of the individuals were oriented with their heads to the W (260°– 270°). No traces of a coffin were discovered in any of the graves. Burial 39 (Fig. 3) contained an individual of indeterminate sex, who was over 30 years of age, but no grave goods. Burial 40 (Fig. 4) had a male over 30 with an iron knife with a push tang to the left of his waist area (Fig. 5), an iron buckle above his right pelvic bone and under his right forearm bones (Fig. 5), and the very poorly preserved remnants of a leather pouch(?) (a leather fragment, a bronze bead split in half, and a rivet) on his right femur (Fig. 5). Burial

41 (Fig. 6) contained a female over 30 with a bronze multi-bead temple ornament on each side of the skull (Fig. 7), a bronze ring with a braided head on her right hand (Fig. 8), and a cast symbolic key on the right side of her waist (Fig. 8). Burial 42 (Fig. 9) had an individual of indeterminate sex, who was over 40, with a small bronze chain and a poorly preserved organic (leather?) fragment to the right of the mandible. All of the burials date to the 14th–15th centuries. Small sherds of hand thrown and partly thrown pottery (Fig. 10), a fragment of an indeterminate bronze artefact (an earring?), and two copper alloy chaplet plates (Fig. 11) were found in the mixed soil.

Manvydas Vitkūnas,
Bronius Dakanis, Justina Kozakaitė

Kapinės Vilniuje, Algirdo gatvėje

2016 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai bei žvalgymai Vilniaus Naujamiestyje, suprojektuotų vandentiekio ir nuotekų įvadų į namą Algirdo g. 73 vietoje, į Š nuo gyvenamojo namo. Detaliai ištirtas 30 m² plotas, žvalgytas 22,6 m² plotas. Tyrimų metu aptikti žmonių palaikai perduoti VU MF.

Gyvenamasis namas Algirdo g. 73 pastatytas ne anksčiau kaip XIX a. II pusėje ar XX a. pradžioje. Ilgą laiką šioje dabartinio Naujamiesčio dalyje buvo tušti atviri plotai, kai kur pustomi smėlynai. 1840 m. sudarytame Vilniaus miesto plane šioje vietoje, į ŠV nuo Šv. Stepono bažnyčios, joks užstatymas nepažymėtas.

Sklypo Algirdo g. 73 archeologai iki šiol netyrinėjo, archeologiniai tyrinėjimai kelių šimtų m spinduliu nuo šios vietos yra vykę. Maždaug 120 m į PR nuo sklypo Algirdo g. 73, sklype Algirdo g. 48 2005 m. juos atliko R. Žukovskis. Ištirta 15 m² (4 šurfai). Aptikta pavienių žmonių kaulų iš suardytų kapų, kaltinių vinių, XVI–XX a. buitinės keramikos šukių iš suardyto sluoksnio, XX a. grindinio fragmentų. Žmonių kaulai siejami su į R nuo tyrimų vietos esančios Šv. Stepono bažnyčios aplinkoje buvusiomis kapinėmis (*ATL 2005 metais*, 2006, p. 225–226). Pati Šv. Stepono bažnyčia ir jos šventorius (Geležinkelio g. 39) ne kartą tyrinėti archeologų. 1979 m. I. Jučienė čia ieškojo architekto Lauryno Stuokos-Gucevičiaus kapo (*VAA*, f. 1019, p. 11, b. 5781). 1993 m. tyrimus bažnyčios šventoriuje vykdė S. Sarcevičius ir A. Vaicekauskas. Ištirti 4 šurfai (20 m²), rasta nuo XVII a. datuojamų radinių, XVII–XIX a. kapų (*ATL 1992 ir 1993 metais*, 1994, p. 214–215). 2008 m. S. Sarcevičius ir L. Kvizikevičius bažnyčios šventoriuje ištyrė 4 perkasas (200 m²), rado 121 kapą (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 285–287). 2009 m. S. Aleksandravičius bažnyčios viduje ištyrė 274 m², atidengė du grindų lygius, rūsius, rado 24 kapus, XVI–XX a. datuojamų radinių (*ATL 2009 metais*, 2010, p. 272–278). 2009–2011 m. maždaug 160 m į R nuo sklypo Algirdo g. 73, sklype Mindaugo g. 27 ir 27A buvo atliekami žvalgomieji ir detalieji archeologiniai tyrimai (J. Ramanauskienė, V. Veževičienė ir I. Vaškevičiūtė). Surastas senkapis, kuriame ištirtas 1793,5 m² plotas, aptikti 179 palaidojimai, datuoti XVI a., surinkta 1210 radinių (*ATL 2009 metais*, 2010, p. 141–148, 150–153; *ATL 2010 metais*, 2011, p. 148–151; *ATL 2011 metais*, 2012, p. 172–175).

2016 m. tiriant sklype Algirdo g. 73, į Š nuo namo pirmiausia buvo ištirtas vienas 2x1 m dydžio šurfas (1 pav.). Jame rasta tik XIX a. pabaigos – XX a. pradžios dirbinių: čerpių ir plytų dalių, akmenų, stalo indų ir gėlių vazonų, langų stiklo duženų, butelių, geležinių, plasti-